

ANALÝZA MEDIÁLNÍ REPREZENTACE AMERICKÝCH PREZIDENTSKÝCH VOLEB ROKU 2016 VE VYBRANÝCH POŘÁDECH ČESKÉHO ROZHLASU

Z. Burešová, M. Lapčík, R. Sedláková

ZADÁNÍ ANALÝZY

- Zaměření analýzy
  - soulad analyzovaného vysílání s povinnostmi média veřejné služby
  - poskytování objektivních, ověřených a v celku vyvážených a všestranných informací
  - působení ČRo coby fóra pro veřejnou diskusi pokrývající široké spektrum názorů a hledisek

ZADÁNÍ ANALÝZY

- Analyzované pořady
  - Hlavní zprávy – rozhovory a komentáře (31. 10. – 11. 11. 2016)
  - Názory a argumenty (9. 10. – 16. 11. 2016)
  - Svět ve 20 minutách (19. 10. – 20. 11. 2016)
  - Četba ze zahraničního tisku (2x denně, 31. 10. – 11. 11. 2016)
  - Den podle (31. 10. – 11. 11. 2016)
  - volební speciál (9. 11. 2016)

METODIKA

- Kvantitativní a kvalitativní techniky
  - obsahová analýza
  - analýza diskursu a konverzační analýza
- Hlavní sledované oblasti
  - prostor věnovaný tématu voleb
  - konkrétní témata příspěvků
  - prezentace kandidátů
  - spektrum mluvčích
  - explicitní/implicitní hodnocení kandidátů

HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ

- Až na výjimky lze mediální obraz americké prezidentské volby v ČRo považovat ve vztahu k legislativnímu a etickému rámci fungování ČRo za vyhovující.
- Nejvýraznějším nedostatkem byla disproporční reprezentace jednotlivých kandidátů.
- Problematické momenty identifikovány v pořadu *Svět ve 20 minutách* a v některých relacích pořadu *Den podle...*
- Celková reprezentace tématu i kandidátů byla nejkomplexnější a spektrum témat nejširší v pořadu *Názory a argumenty*. Případné hodnocení událostí a kandidátů bylo věcně/logicky vyargumentováno.

KVANTITATIVNÍ ANALÝZA

- Prostor věnovaný tématu:

- 138 příspěvků ve 113 analyzovaných relacích (a 47 headlineů a 11 zmínek v dalších příspěvcích)
- většina příspěvků na prvních třech místech relace
- celkem 12 hodin 42 minut
- i více než třetina vysílacího času u některých pořadů

<i>Pořad</i>	<i>Průměrný podíl na délce pořadu</i>
Svět ve 20 minutách	45 %
Názory a argumenty	38 %
Hlavní zprávy – rozh. a kom.	38 %
Den podle...	30 %
Četba ze zahr. tisku	7 %

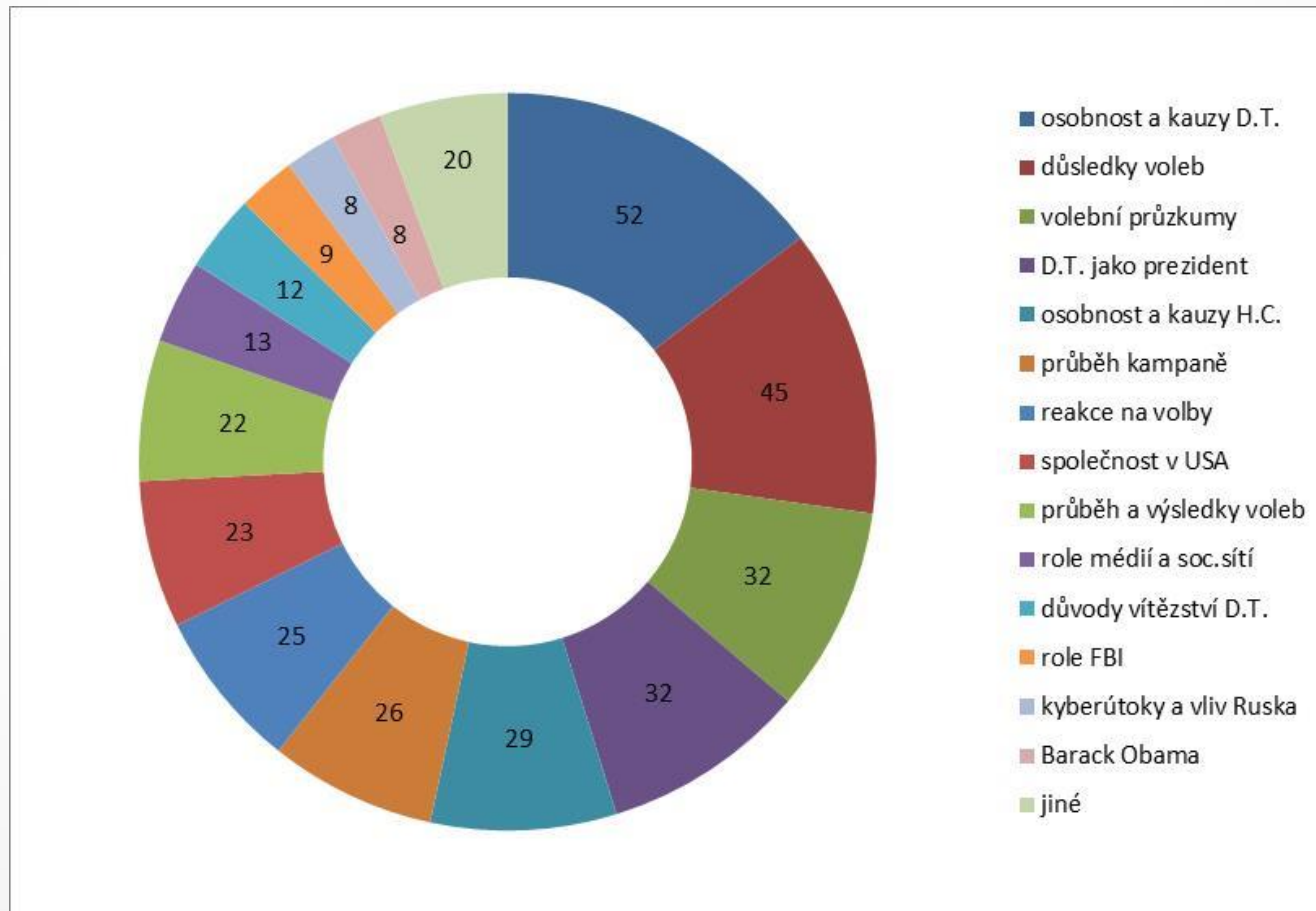
KVANTITATIVNÍ ANALÝZA

- Témata příspěvků:

- široké spektrum témat (kandidáti, společnost v USA,...)
- disproporce prostoru pro D.Trumpa a H.Clintonovou (38 % vs. 21 %)
- zájem o předvolební průzkumy a o jejich „neúspěch“ (33 %)
- po volbách zaměření na dopady voleb (33 %) a D. Trumpa jako budoucího prezidenta (23 %)

KVANTITATIVNÍ ANALÝZA

• Témata příspěvků:

KVANTITATIVNÍ ANALÝZA

- Rámcování kandidátů:

- de facto pouze D. Trump a H. Clintonová
- disproporce prostoru – D. Trump v 99 % a H. Clintonová v 78 %
- minimum zpráv o kampani (pod 10 %)
- více příspěvků o názorech D. Trumpa (44 %) než H. Clintonové (8 %)
- nejčastější atributy:

<i>D. Trump</i>	<i>H. Clintonová</i>
republikán	demokratka
kandidát	kandidátka
podnikatel (magnát)	zkušená politička
kontroverzní	zástupkyně establishmentu

KVANTITATIVNÍ ANALÝZA

- Spektrum mluvčích:
  - omezeno povahou pořadů (*Svět ve 20 minutách*, *Čtení ze zahr. tisku*, ale i *Názory a argumenty*)
  - kromě moderátorů 55 dalších mluvčích
  - nejčastěji novináři a komentátoři

KVANTITATIVNÍ ANALÝZA

- Spektrum mluvčích:

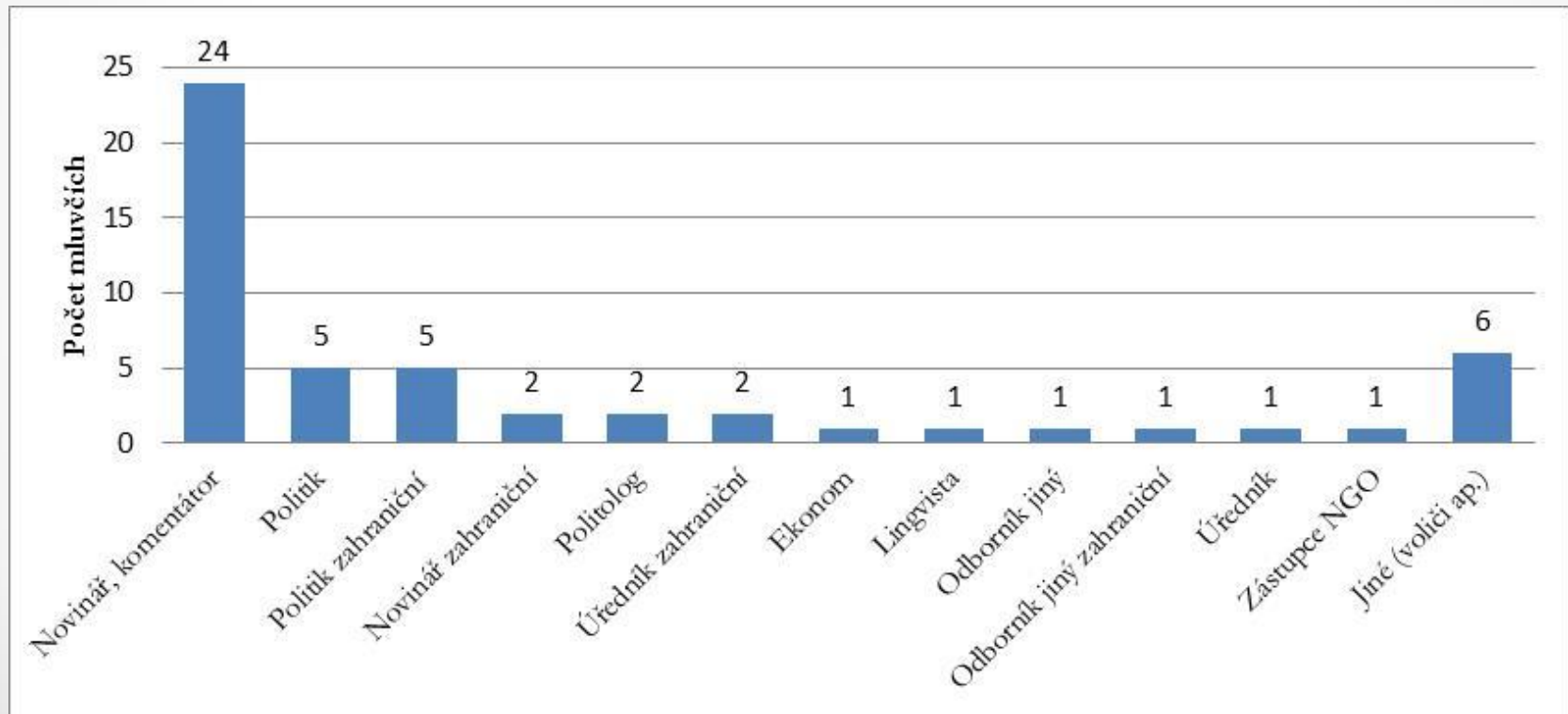
<i>Odbornost mluvčího</i>	<i>Procento příspěvků**</i>
Novinář, komentátor*	42 %
Politik	8 %
Politolog	7 %
Manažer, bankéř	2 %
Ekonom	1 %
Amerikanista	1 %
Úředník	1 %
Zahraniční mluvčí	1 %
Jiní	3 %

* v této kategorii nejsou započtení moderátoři pořadů

** hodnoty udávají počet promluv, nikoli konkrétních osob

KVANTITATIVNÍ ANALÝZA

- Speciální volební vysílání:
  - pestré složení (mluvčí, lokality, témata) bez známek stereotypizace

KVALITATIVNÍ ANALÝZA

- Analýza diskurzu + konverzační analýza
  - **identifikace základních/signifikantních charakteristik ve všech zmíněných ohledech** (události jako takové, dílčích aspektů, aktérů atd.) – jak vypadala výsledná podoba reprezentace jednotlivých aktérů, jak byl reprezentován průběh a vývoj voleb, způsob tematizace události (které z aspektů/jevů byly pokrývány a v jaké míře a v jaké vzájemné proporcionalitě)
  - **identifikace nadreprezentovaných či naopak podreprezentovaných jevů**
  - **identifikace charakteristických způsobů výstavby reprezentace tématu** – jaké narativní postupy byly k reprezentaci konkrétního jevu/aspektu využity, jaký byl smysl/cíl jejich využití (například v podobě diskvalifikace konkrétního kandidáta apod.)
  - **identifikace specifických způsobů výstavby reprezentace vázaných k jednotlivým aktérům/událostem** (užitých s cílem implikovat či akcentovat preferovanou interpretaci reprezentovaného jevu a/nebo favorizace/diskvalifikace v případě reprezentace konkrétního kandidáta/politické strany)

SVĚT VE 20 MINUTÁCH

- Problematický výběr zdrojů
  - Dominantní způsob tematizace – osobnostní charakteristiky kandidátů
  - Disproporční reprezentace kandidátů
- ⇒ Nadreprezentace negativních charakteristik DT / převažující neutrální podreprezentace HC
- Problematické aspekty narativizace
    - Sémantická dichotomizace oběť/agresor
    - Diskvalifikace stoupenců jednoho z kandidátů
    - Predikce potenciálních výsledků voleb spojující defavorizovaného kandidáta s *rizikem/ohrožením/nebezpečím*
    - Povolební paradoxní invertování narativu „zmanipulovaných voleb“

Svět ve 20 minutách vs. Četba ze zahraničního tisku

<i>Četba ze zahraničního tisku</i>	<i>Svět ve 20 minutách</i>
<p><u>Americký <i>Washington Post</i> píše, že šéf FBI James Comey postupoval správně, když v pátek informoval o nalezení nového souboru elektronické pošty bývalé ministryně zahraničí</u></p> <p><i>FBI totiž v červenci uvedla, že využívání soukromého serveru k služebním účelům byla od Clintonové nedbalost. Zákon ale neporušila. Tohoto závěru pak kandidátka využívala v kampani ve svůj prospěch. Pokud by nyní FBI nová fakta nezveřejnila, poskytla by Clintonové neoprávněnou výhodu.</i></p>	<p><u>(Die Zeit) Ředitel amerického Federálního úřadu pro vyšetřování, FBI, James Comey podle komentátorů obrátil průběh předvolební kampaně.</u></p> <p><u>Svým prohlášením Comey způsobil Clintonové potíže ve volebním boji. Jak Die Zeit dodává, pokud by se ve vyšetřovacích materiálech našly důkazy, že si Abedinová s Clintonovu vyměňovaly důvěrné informace, mohlo by to vést k novému vyšetřování. Jak Comey ve svém prohlášení zdůraznil, prozatím zůstává případ otevřený. FBI však podle týdeníku Die Zeit Clintonové i tak uškodila.</u></p> <p><u>Například americký deník Salt Lake Tribune ... Svým počínáním podporuje politickou smrt Clintonové, aniž by se ona sama mohla bránit,</u></p> <p>...</p>

DEN PODLE...

- vedení rozhovoru v souladu s výstavbou narativu a/nebo jeho úvodní tematizací - implicitně přítomný postoj moderátora k reprezentované události signalizující charakter preferovaných odpovědí

Moderátor (úvodní vstup): „Trumpovy výstřelky polovině voličů nevadí, hledají novou cestu. Obvinění bez důkazů, vulgární výlevy, roztržky s vlastní stranou, urážky a ponižování žen, útoky na politický systém, zpochybňování voleb a tak dále. To všechno podle průzkumu nevadí při nejmenším třetině, možná téměř polovině, amerických voličů. Za nejšpinavější označují komentátoři ve Spojených Státech vrcholící kampaň k prezidentským volbám, v nichž tón nekorektnosti, prostořekosti a demagogie udává republikánský kandidát Donald Trump. Podpásové útoky vycházejí především z Trumpova štábu, ale jeho preferencím, zdá se, moc neškodí. Nejnovější průzkumy ...“ (...)„Jak si vysvětlujete, že Trump šířící urážky a obvinění na preferencích nabírá? Máte pro to nějakou teorii?“

Reportér: „Tak z toho, co můžu tady pozorovat, už se mi to zdá celkem pochopitelné, to, co Vy nara...nazýváte urážkami, obviněními, tak to jsou často pro Trumpovy příznivce nebo pro ty nerozhodnuté zkrátka nová fakta.“

DEN PODLE...

- Kladení návodných otázek (což lze v rámci zjišťovacího interview považovat za nerelevantní postup) často ve smyslu konsonance s rámcem ustaveným úvodní promluvou

Moderátor: „Tak a jak zdůvodňovali vzdělání Američané to, že nebudou volit Hillary Clintonovou a raději budou volit tu nejistotu s Donaldem Trumpem?“

Moderátor: „Tak poslední dotaz na Vás Julie. Jak hodnotíte to zapojení letošní FBI do voleb, já samozřejmě to říkám obrazně, protože vím, že jakékoli zapojení oficiálně FBI odmítá, nicméně tak výrazně do toho přesto svými kroky zasahuje, že se člověk nemůže ubránit trochu rozpačitým pocitům.“

DEN PODLE...

- Přerušování výpovědí hostů (snaha o usměrnění/modifikaci výpovědi dotazovaného způsobem blízcím se úvodní tematizaci).

Host: „Na tuto otázku se těžko odpovídá, protože my vlastně nevíme, co stojí za tím rozhodnutím šéfa FBI jaksi jít veřejně s tou..., jít na veřejnost s tou informací, že obnovují toto vyšetřování. [nesrozumitelný vpád moderátorky] Skutečně tuto informaci nemáme.“

Moderátor: „[Nicméně sám fakt]

Host: „[ano.]“

Moderátor: „[Pardon.] Sám fakt, že s tím vyšel na veřejnost v tuto dobu, sama Clintonová označila...bez...za bezprecedentní, hluboce znepokojivý postup. Mě by zajímalo, jestli je tak hluboce znepokojivý i v těch amerických reáliích nebo se tam takové věci prostě mohou dít?“
Přerušování výpovědí hostů (v podobě snahy o usměrnění/modifikaci výpovědi dotazovaného způsobem blízcím se úvodní tematizaci).

Host: „Na tuto otázku se těžko odpovídá, protože my vlastně nevíme, co stojí za tím rozhodnutím šéfa FBI jaksi jít veřejně s tou..., jít na veřejnost s tou informací, že obnovují toto vyšetřování. [nesrozumitelný vpád moderátorky] Skutečně tuto informaci nemáme.“

Moderátor: „[Nicméně sám fakt]

Host: „[ano.]“

Moderátor: „[Pardon.] Sám fakt, že s tím vyšel na veřejnost v tuto dobu, sama Clintonová označila...bez...za bezprecedentní, hluboce znepokojivý postup. Mě by zajímalo, jestli je tak hluboce znepokojivý i v těch amerických reáliích nebo se tam takové věci prostě mohou dít?“

DEN PODLE...

- Žánrová pochybení:
  - **1. nekorektní nominalizace aktérů události, kdy je jeden z kandidátů označován křestním jménem, druhý příjmením**

Reportér: „...že Trump a republikáni obecně, protože připomínám, že poslední demokrat, který vyhrál v Kentucky, byl Bill Clinton před dvaceti lety, takže v podstatě je to jasná základna republikánů a právě Trump tady ... státy původně, které jsou pro Hillary ... tak jsou naprosto jednoznačně pro Trumpa. ... tady, kde řekněme Trump nemá zas tak výraznou podporu, kde Hillary získává...“

- **2. hyperbolizovaná expresivita a obraznost výpovědí moderátorů**

Moderátor: „Před pár vteřinami na dveře Bílého domu zaklepal, zazvonil nebo jak se tam zvaný návštěvník dostává, jistý Donald Trump. Za dveřmi byl už nachystaný jakýsi Barack Obama, který ho pozval na prohlídku prostor, jež mu už za pár týdnů uvolní. Tahle téměř realitní scéna, koneckonců realitní magnát do ní dobře zapadá, předznamenává předávání moci ve Spojených státech po včerejším vítězství Donalda Trumpa v prezidentských volbách. Ale soudě podle ohlasu v ulicích, to zrovna hladký proces nebude. (1:32 – Záznamy protestujících Američanů). Tyto trochu zrapované protesty proti Trumpovu zvolení se rozhořely nejméně v pětadvaceti amerických velkoměstech a zapojily se do nich desetitisíce lidí. Přípravy nového Trumpova týmu označují analytici za dobu maximální zranitelnosti. Na lince je ředitel University of New York in Prague Jiří Pehe. Dobrý den.“

VYPRACOVALI

- **Mgr. Marek Lapčík, Ph.D.**
marek.lapcik@upmedia.cz
- **Mgr. Zdenka Burešová**
zdenka.buresova@upmedia.cz
- **Mgr. Renáta Sedláková, Ph.D.**
renata.sedlakova@upmedia.cz

Autoři působí na Katedře mediálních a kulturních studií a žurnalistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.